

in vorm en kleur gelet en naarmate het artistiek gevoel fijner ontwikkeld is, is dit eerder het geval.

Het feit, dat de teekening als voertuig van gedachten door het schrift overvleugeld is, mag allermintst aanleiding zijn om haar niet ten volle onze aandacht te wijden, wanneer wij de vraag stellen of zij als graphische uiting ons inlichtingen geven kan omtrent het geestesleven van den vervaardiger, omtrent het eigenaardige, dat dien persoon in zijn geestesleven van anderen onderscheidt. Immers, blijkt die vraag in bevestigenden zin te beantwoorden, dan is de teekening, juist wegens haar universeel karakter, van bijzonder nut; dan is zij voor hem, die zijne studie breed opvat, en niet tot een bepaalden kring van personen of volken zich beperken wil, zelfs onmisbaar.

Er is meer dan één gegeven, dat ons aanleiding kan zijn om op de gestelde vraag een bevestigend antwoord te geven. Van algemeene bekendheid toch is het, dat bekwame teekenaars en schilders veelal aan hunne werken iets karakteristieks verleen, dat voor den geoefenden beoordeelaar den auteur doet kennen, ook al ontbreekt diens handteekening. Dat karakteristieke moge sterker uitkomen naarmate de kunstenaar hooger staat en hij meer de materie beheerscht, toch is het moeilijk aannemelijk, dat dit karakteristieke geheel ontbreken zoude bij de teekenproducten van hen, wier gaven op pictographisch gebied slechts gering zijn.

Voor een bevestigend antwoord pleit mede het feit, dat het kind bij het teekenen, met name van de menschelijke figuur, waarin het inzonderheid belang stelt, een zeer regelmatige ontwikkeling vertoont; Levinstein <sup>1)</sup> heeft dit duidelijk aangetoond; „men kan,” zegt hij, „feitelijk met vrij groote nauwkeurigheid voorspellen, op welke wijze van jaar tot jaar een kind zijne teekeningen zal wijzigen.”

Van zeker niet minder gewicht is in dit opzicht de omstandigheid, dat de teekening bij het psychopathologisch onderzoek een zekere diagnostische waarde bleek te bezitten; hoe groot die waarde is, zal nog moeten worden vastgesteld, maar dat zij reëel is, kan be-

1) Dr. S. Levinstein, l. c., pag. 7.